

CZYNION (252) *part praet pass impf*

czynion (64), **czyniony** (48), czynion *a.* czyniony (140); czynion *PatKaz II, MetrKor* (2), *HistJóz, BielŻyw, ComCrac, SeklWyzn, SeklKat* (2), *Diar, UstPraw, RejZwierc* (2), *WujJud* (4), *WujJudConf* (2), *BudBib, Strum, CzechEp* (3), *GórnRozm* (2), *KołakSzczęśl*; czyniony *GlabGad, SienLek, GórnDworz, BudNT, CzechRozm, SkarJedn* (2), *Oczko, SkarŻyw, Phil, SkarKaz* (8); czynion : czyniony *FalZioł* (6 : 3), *GroicPorz* (2 : 2), *Mącz* (5 : 2), *KuczbKat* (1 : 1), *ModrzBaz* (3 : 1), *ActReg* (1 : 1), *WujNT* (2 : 7), *SarnStat* (17 : 13).

-eń- (4), -eń- (1).

W formach złożonych o jasne; w formach niezłożonych: -on (3), -ón (2); -on *Mącz*; -ón *Strum*; -on : -ón *SarnStat* (2 : 1); -on- (18), -(o)n- (34).

sg m N czynion (12), czyniony (11); (*attrib*) czyniony (5); (*praed*) czynion (12), czyniony (6); czynion *PatKaz III, FalZioł, Diar, Mącz, WujJudConf* (2), *Strum, SarnStat* (5); czyniony *CzechRozm, ActReg, WujNT* (2); czynion : czyniony *GroicPorz* (2 : 2). \diamond *A* czyniony (5). \diamond *I* czynionym (1). \diamond *L* czynionym (1). \diamond *f N* (*attrib*) czynioną (3); -ą, (2), -(a) (1); (*praed*) czyniona (18), czynioną (17), czynion(a) (13); -a *WujJud* (4), *ModrzBaz* (2), *CzechEp*; -ą *Mącz, GórnDworz, BudNT, Phil*; -a: -ą *KuczbKat* (1 : 1), *WujNT* (2 : 4), *SarnStat* (8 : 8). \diamond *D* czynion(e)j (1). \diamond *A* czynioną (2). \diamond *I* czynioną (1). \diamond *L* czynion(e)j (1). \diamond *n N* czyniono (32), czynioné (10); (*attrib*) czynioné (2); -é (1), -(e) (1); (*praed*) czyniono (32), czynioné (8); -o *MetrKor, BielŻyw, ComCrac, SeklWyzn, SeklKat* (2), *UstPraw, Mącz* (4), *RejZwierc* (2), *BudBib, CzechEp* (2), *GórnRozm* (2), *ActReg, KołakSzczęśl*; -é *GlabGad, WujNT*; -o : -é *FalZioł* (5 : 3), *ModrzBaz* (1 : 1), *SarnStat* (6 : 2); ~ -é (2), -(e) (6). \diamond *A* czynion(e) (3). \diamond *pl N m pers* czynieni (5). *subst m* czynione (36), czyniony (1); (*attrib*) czynion(e) (3); (*praed*) czynioné (33), czyniony (1) *HistJóz*; -é (16), -(e) (17). *f* czynioné (51), czyniony (1); (*attrib*) czynioné (3); -é (2), -(e) (1); (*praed*) czynioné (48), czyniony (1) *MetrKor*; -é (23), -(e) (25). *n* czynioné (13); -é (5), -(e) (8). \diamond *G* czynionych (3). \diamond *D* czynionym (2). \diamond *A* czynioné (6); -é (1), -(e) (5). \diamond *I m* czynionym (1). *n* czynion(e)m (1). \diamond *L* czynionych (1).

Sł stp s.v. czynić, Cn notuje, Linde brak.

1. *Działany, robiony, wykonywany* (139) :

A. *W funkcji orzecznika przy podmiocie wyrażonym zaimkiem* (16) : *MetrKor* 40/825; *Pothym* gdyby iuż chciała dziecię odładzić/ nie ma to być nagle czyniono/ Ale ie pierwiey przyłożyć lekkim karmiam *FalZioł* V 37, V 19b; *BielŻyw* 170; czo nie bywa zwiary cziniono/ tedy ieft grzech. *SeklKat* N3, N3; *Mącz* 392c; *CzechEp* 119; iżby gdzie czynić to kazano/ co fię czynić nie ma/ ábo żeby tego zákázowano/ co bydź czyniono ma. *GórnRozm* E2v, E2v; ałsecuratią też Panu Kanclerzowi wczyniono na przeszłe y na przyszłe rzeczy coby kolwiek od niego na tey woinie czyniono było. *ActReg* 61; *KołakSzczęśl* C4v.

czynion komu (1): bo oni tego za żywota/ niepożądali/ czo łamemv panv bogv ma być czyniono *SeklWyzn* g3.

czynion z kim (2): Podłtárołściemu damy náukę/ co ma być s tym więźniem czyniono. *UstPraw* F4; *SarnStat* 66.

Szereg: »czynion abo mowion« (1): Cokolwiek z zápalenia gniewu bywa ábo czyniono/ ábo mowiono [*quid ... fiat vel dicatur*]/ to nie pirwey ma być zá rzecz pewną wzięto/ ázby ten ktory to wczynił w tem trwał *ModrzBaz* 98v.

B. *W funkcji orzecznika lub przydawki przy rzeczowniku (123)* : *FalZioł* V 30; *SeklKat* N3; aby [...] [*Pisma św*] wykład i nauka nie z inych autorow był czynion, jeno z starych, dawno przyjętych w kościele doktorow *Diar* 51; wżytki dzyelności ktore fą pod niebem czynione/ fą próżne á márne *BielKron* 79; *Mqcz* 277a, 415c; *GórnDworz* Hh4; *HistRzym* 66v; *RejPos* 146; *WujJud* 239; Tożci byli y inży Apóstołowie co był Piotr [...] ále od iednego początek bywa czynion/ áby fie ieden Kościół być pokazał. *WujJudConf* 153v; Bo zá tem práwá długo fię przewłoczą/ nakłady zbytnie bywáią czynione [*impensae immodicae fiunt*]. *ModrzBaz* 90, 36v, 39v, 94; *SarnStat* 45, 392, 402.

czyniony komu (5): W tym ízpitalu wżytkim vsługuiąc Sámfon [...] pięknie fkończył/ y zapłátę wziął posług swoich Chryštufovi czynionych *SkarŻyw* 593, 347; *KochJez kt*, A2; którému [...] niema bydż dopufczono wżywánié tákowego Doštoienítwá y Vrżędu/ áni iepiu ma bydż czynioné iákie poľufzeńtwa [*praestetur obedientia JanStat* 299]. *SarnStat* 74.

czyniony czym (1): rozmowy/ exhortácie ábo nápomínánia/ iáko y kazánia/ máią być rozumnym ięzykiem czynione *WujNT* 615.

Frazy: »liczba ma być (a. była) czyniona« [*w tym: z czego (3)*] (4): Przed temiż Podfkárbiámi y Deputaty/ liczbá ma bydż czynioná zá przyśięgá/ iz wiernie *et absque fauore*, káždého poczet popifował *SarnStat* 417, 415, 443, 585.

»pilność, staranie ma być czyniona(-e)« (1 : 1): Stáránie wżelákim ípofobem ma być czynione [*studendum*]/ áby woyná bylá oddaloná. *ModrzBaz* 102v, 102v.

a. *Sprawowany, przeprowadzany (39)* : *MetrKor* 40/825; A odkładanie y zawiéffanie Rokow Ziemłkich y Grodłkich niema bycz czyniono. *ComCrac* 15v, 21v; *GroicPorz* v2 [3 r.], oov; *WujJudConf* 212; *ModrzBaz* 72v; *Phil* R2v; *LVstratio* wżytkich dochodów Koronnych/ w pięćá w pięć lat záwždy ma bydż czyniona *SarnStat* 101; przy tym fádzie mieyfłkim: który ma bydż czyniön [*quod ministrari et fieri debet JanStat* 595] o gwałt przeciwko fzláchćicowi przerzeczonému. *SarnStat* 503; dla których wyftępków pomítá fádowna wedle ich záľlug od nas zwykłá bydż [...] czyniona. *SarnStat* 706, 45, 91, 148, 418, 743 (12).

czyniony komu (6): *MetrKor* 40/811; íprawiedlywofcz na granyczach abi czinyona bila poddaním pana voyewodzynom *LibLeg* 11/71v; áni impediment žádný práwny/ ábo inży iákikolwiek iemn o to [*nie może być*] czynion/ czáfy wiecznémi. *SarnStat* 1225, 435, 649, 721.

Fraza: »sprawiedliwość ma być (a. aby była) czyniona« (16): *MetrKor* 40/811; *LibLeg* 6/155v, 158, 7/32v, 11/60v, 71v (8); *ZapWar* 1550 nr 2665; áby iednáko bogátému y vbogiému íprawiedliwość bylá czynioná [*iustitia ministretur JanStat* 590] *SarnStat* 649; á ktému y w vtráćie rzeczy/ o którą íprawiedliwość ma bydż czyniona/ y dzień ná to był złożon/ ma bydż fkazan. *SarnStat* 1174, 435, 721, 1174, 1234.

b. *Odprawiany (20)* : Monodia, Záľobne ípiewánié które na pogrzebiech od Prefiki biwa czyniono. *Mqcz* 230c; *RejPosWiecz*³ 97; To ípráwiwży/ do wody Krztowey przychodzą/ gđzie inże obrzęd y obyczáie czynione bywáią *KuczbKat* 145; Toć iest ípofob ípowiedzi/ ktora przed Pánem Bogiem

zawżze ma być czynioná *WujJud* 81v; *WujJudConf* 191v, 251v; *WujNT* 11, Aaaaaa2; ktorzy ná łád on iuż oczysćieni z dobremi fię vczynkámi y w czynioney pokućie vkażą. *SkarKaz* 5a.

czyniony komu (4): *PatKaz I* 14v; iż lámemu tylko Pánu Bogu Ofiárá czynioná bywa. *KuczbKat* 190, 190; *WujJud* 201.

czyniony za kogo (5): *SeklKat* Y2y; powiadaia/ że zá vmárle nie ma być ofiárá czynioná. *WujJud* 228v, 200v; *ReszHoz* 114; *WujNT* 1.Tim 2/1.

czyniony czym (1): choć káždy z ofobná modlić fie może ięzykiem który^m vmie/ wzákze póspolite Modlitwy we Zborzech Swiętych ięzykiem włáfnym á póspolitym máia być czynione *WujJudConf* 183.

czyniony za kim (1): A (ták) Piotrá ftrzeżono wciemnicy/ á modlitwá bylá vltáwiczna czynioná od zboru do Bogá zá nim. *BudNT Act* 12/5.

c. *Odbywany, urządzany* (3) : Datá w Floręncyey na iáwnym záśiedzeniu w Kościele wielkim czynionem *SkarJedn* 319, 121, 142.

d. *Dawany, udzielany, składany, okazywany* (31) : *SeklWyzn* 4; *RejZwierz* 96v; *SkarŻyw* 593; *ActReg* 140; Iálmuzny hoyne przykłádem Zácheufzá máia być czynione *WujNT* Zzzzz, Zzzzz; A przysięgá nie inákfza ma bydź czyniona/ iedno iáka ieft opifána *SarnStat* 401.

czyniony komu (14): *RejZwierz* 96v; A iáko dobrze záślužonym ma być nagrodá czynioná [*benemeriti praemiis ... affiendi sunt*]/ ták zásię nikičemni á źle záśluženi máia być fromotá á karánien wedle fpofohu wyftępku/ trapieni *ModrzBaz* 119; Pokłón Aniołom y ludziom ś. może być czyniony. *WujNT* Bbbbbbb, 666 [2 r.], 848, Xxxxxx3, Zzzzz; *SarnStat* 1012, 1022; Vmárle dochodzi łáfká czyniona ich śierotom *SkarKaz* 387a marg; Sluby czyfłtości y inne Pánu Bogu czynione *SkarKaz* Oooo2c. Cf *Fraza*.

Fraza: »dzięki mają być (a. aby były) czynione« [w tym: *komu* (2), *za kogo* (1)] (3): *BibRadz Sap* 16/28; A przetoż/ y dzięki wielkie Pánu Bogu máia być czynione [*Deo gratiae agenda sunt*] *ModrzBaz* 36v; *WujNT* 2.Cor 1/11.

a. *Wyrządzany* (9) :

czyniony komu (6), *czemu* (2): poddanem náśfchem pogranycznym bili czinyone fkodi *LibLeg* 11/173v; *BibRadz* 1.Mach 1/38; A ták ztámthąd wielkie przełzkody/ y przekázy mieyfcu świątemu były czynione *BudBib* 1.Mach 1/38; y niekończone krzywdy ludziom nie obronnym bywáia czynione [*iniuriae inferantur*] *ModrzBaz* 102, 73; o rozbićie na drodze Królewfiéy/ gdzie Kupcóm gwałt bywa czynion [*violentia infertur JanStat* 431] *SarnStat* 911, 258, 343.

czyniony czym (1): O Krzywdách [...] ktore y słowy y rzeczą bywáia czynione [*de iniuriis ... quae ... fiunt*] *ModrzBaz* 77.

2. *Sprawiany, tworzony* (111) : *BielKron* 363; *RejPos* 274v; *SkarŻyw* 600; gdyby w Tyrze y Sydonie tákie cudá czynione były [*factae fuissent virtutes*] iákie fię w tobie džiały *WujNT* Luc 10/13; *SkarKaz* 417b [2 r.].

a. *Spełniany, popelniany* (o czynach moralnie dobrych lub złych) (19) : prozno dobry uczynek byua czynyon yefzly by przed konczem zyuota bil opuźczon *PatKaz* III 151; *SeklWyzn* b3v; *SeklKat* G4; *WujJud* 101 marg, 233v; *WujJudConf* 106v; niemáia być czynione złe rzeczy [*rnala facienda non sunt*]/

aby z nich przychodziły dobre *ModrzBaz* 99v; *SkarŻyw* 115; *CzechEp* 132; *WujNT* 26, 243, 256, 293, *Ccccc2v*; aby przy takich miarach y płacéy zdrády nie były czynioné [*fraudes non committantur JanStat* 277] *SarnStat* 296, 202, 1123; *SkarKaz* 310a, *Oooo2d*.

b. *Ustanawiany, zaprowadzany (13)* : *ComCrac* 13; A tak zá temi znákami które przéydzie/ á przysięże/ tám gránice máią bydź czynioné y kopce wýpáné *SarnStat* 472; tedy Wóytá y Láwniki [...] wymuiemy od wýzýtkich podatków/ Poborów/ y kontribuciy/ od robót/ od woiennych flúzbná wízelkié ftrony/ które przez Nas y potomki náłzé będą czynioné *SarnStat* 956, 25, 349, 472, 466, 842 [2 r.] (12).

c. *Wydawany; zawierany (o aktach prawnych) (21)* : przyftáło by [...] w to weźrzyć y rádźić/ aby fprawiedliwie Inwentarze były czynione. *GroicPorz* ee4, ee4; Które Contrákty y Obligácię przez nie czynioné/ *de communi confilio* máią wydáwác *SarnStat* 441; fkazuiemy: aby teftámenty były czynioné [*condantur JanStat* 578]/ wedle ftárégo zwyczáiu *SarnStat* 709; aby potym o takowéyże rzeczy álbo iéy podobné podobnéz fkazánié było czyniono [*sententia proferatur JanStat* 504]. *SarnStat* 748 [*idem*] 790, 49, 270, 540, 709, 748 (16).

czyniony komu (1): A zapify té Grodzkié máią sobie do Akt Ziemfkich przenosić y przewodźić/ ciż lámi którym będą czynioné *SarnStat* 1157.

Szereg: »czyniony ani stanowiony« (2): *Foedera aut pacta*, álbo zmony/ y przymierza z poftrońnémi narody wedle fpolnéy zgody Wárfzáfkiéy ná Potym żadné czynioné ani ftánowioné [...] bydź nie máią *SarnStat* 1022, 1012.

A. *Wytwarzany, wyrabiany, budowany; factus Cn (45)* : ktora mać tak bywa czyniona *FalZioł* I 104c, V 20c, 25v; Iakowe zaoftwienie też bywa czynione w czołniech w łodziach j okrętach *GlabGad* D5v; *Mącz* 458a; ku fárbam y lékárftwam nalepzy grynłzpan czyniony/ niż ten ktory fie lám ná miedzi z iákiégo plugáftwá czyni. *SienLek* Y; *BudBib* 1.*Esdr* 7/23; *Strum* Nv; Ognie [...] aby w żadnem domu niebyły czynione [*Ignis ... ne ... accenditur*] *ModrzBaz* 83v; *Oczko* 1v; *SkarŻyw* 348, 429; A ma rządnie rolą y gnoie fprawowác/ y pilnie pátrzyć/ aby były rządnie czynione *GostGosp* 8; A tedy kopce ábo znáki grániczné máią bydź czynioné/ wedle dawnégo obyczáiu ziemie. *SarnStat* 472 [*idem*] 1176, 270 [2 r.], 1247; wżytki czynione y fałzywe bogi y wżytko bálwochwálftwo potępił. *SkarKaz* 487a, 487a, *Oood*.

czyniony z czego (6): tedy ma być parzenie na takowe rzeczy: czyniono, z flazu *FalZioł* V 27, I 2b, 120c; *BielKron* 16v; Xylinum, Báwełna/ y wżytko to cokolwiek z báwełny bywá czyniono *Mącz* 512c, 238a.

czyniony czym (10): izem nośyl wślytky pokarmy ktore bywáią tzyniony náuką piekarfką *HistJóz* A4v; przy kościele wieżá ieft [...] kratą miedziáną położona miłternym dźiálem czynioną *BielKron* 456v; *Oczko* 2v. Cf *Wyrażenie*.

Wyrażenie: »ręką, rękoma czyniony« (5 : 2): *SkarŻyw* 40; y on lud karmił oną cudową mánną/ ktora z obłokow pádáłá/ nie będąc ludzkimi rękómá czynioná *CzechEp* 189; Bog náłz nie mieřzka w kościele ręką czynionym *SkarKaz* 454b, 3b, 384a, 454b, 635a.

W przeni (1) : iz on ániół wybáwił [...] lud Izráélki od nieprzyaciół iego: á Iezus Pan ieft też zbáwicielem: á więcze dla tego z tych dwu ma być czyniony ieden wybáwiciel? *CzechRozm* 55v.

a. Układany (1) : iż ty piałmy pod onym czałem czynione były. *CzechEp* 369.

b. Stworzony (5) :

Szeregi: »nie czyniony ale rodzony« [szyk 4 : 1] (5): Bog ieden z Oycem ieltes/ Syn nieczyniony/ ále rodzony *SkarŻyw* 597; *SkarKaz* 117b, 275a, 484b, 516a.

»nie czyniony ani stworzony« [szyk 1 : 1] (2): nie żaden święty/ nie Anyoł ktory Synem ielst moim/ ále ten łam. nie czyniony/ áni łtworzony/ ále rodzony *SkarKaz* 117b, 484b.

B. Wywołany, spowodowany [czym] (1) : Przy tym theż kichanie ma być/ pieprzem albo cżemierzyczą tartą na proch czyniono *FalZioł* V 24.

C. Otrzymujący, nabywający jakąś cechę, stający się jakimś (7) :

czyniony jaki (5): *Phil* S; niekiedy winni bywáli wolni czynieni [*absolvebantur JanStat* 589] od żałob łkárzących łie *SarnStat* 506 [*idem*] 932, 368, 381.

czyniony jakim (2) : *KwiatKsiąż* N4v; ták to należy Rzeczypołpotitey/ áby byli winni karáni/ iáko y to/ áby niewinni byli wolnemi czynieni. *ModrzBaz* 95.

czyniony czym [= przez co] (3): *KwiatKsiąż* N4v; áby tákowé rzeczy písmem y nápińániem świádków wieczné były czynioné [*perennari JanStat* 32] *SarnStat* 368 [*idem*] 381.

3. Wypełniany (1) : VVOLA Boża/ ma być czynioná. *WujNT* Ccccc4.

*** *Dubium* (1) : Amphimalla – Shocza cziniena łułona. *Calep* 62b.

Synonimy: **1.** *działany, robiony, sprawowany*; **d.** *dawany, oddawany, wyrządzany*; **2.** *działany, tworzony*; **c.** *stanowiony*; **A.** *budowany, gotowany*; **b.** *stworzony*; **3.** *wypełniany*.

Cf **CZYNIC**